

Taustteave

Kuigi kaasamisest ja osalemisest erinevates tähendustes (nt vabatahtlike, rahastajate, projektipartnerite jne kaasamine), keskendumine siin ekspertide, organiseerunud huvirühmade (vabaühenduste) ja laiema avalikkuse kaasamisele ja osalemisele nii riigi kui kohalikus poliitikas, aga ka vabaühenduste seisukohtade kujundamisele oma liikmete ja võrgustikega.

Kehtiva arengukavaga seati eesmärk peamiselt laiendada kaasamist (arvestatakse valitsusväliste osapoolte panusega) ning selle kvaliteeti parandada (osapooled on rahul). Senised tegevused on keskendunud peamiselt kõikvõimalikele koolitustele ja kaasamise käsiraamatu täiendamisele, ka on KÜSK pakkunud mitmete taotlusvoorudega võimalusi vabaühendustele tegeleda oma huvikaitseuutlikkuse tugevdamisega. 2011. aastal kinnitas valitsus uuendatud kaasamise hea tava ning on lubanud võimaldada kodanike ja vabaühenduste paremat kaasamist ühe portaali kaudu. Tehtud sai vaid eelnõude infosüsteemi arendus, mis jäi siiski kooskõlastamise vahendiks, ega hõlbustanud avalikkuse osalemist. Positiivne näide on kaasamiskoordinaatorite võrgustiku loomine.

Eesmärkide seadmisel on tunda peataolekut ning see ei võimalda ka tehtut hinnata. Viimane põhjalikum analüüs valitsusasutuste kaasamispraktikatest 2010. aastast näitas positiivset arengut: nii avalik sektor kui ka vabakond on teadlikumad ja oskajamad, samas tõdetakse kaasamise kvaliteedi ebaühtlust ning sõltumist seda läbi viivatest inimestest. Leiti ka, et kaasamine ei olnud veel muutunud kõigi poliitikakujundamise protsesside loomulikuks osaks, vaid neid nähakse eraldi, ebamääraste kokkupuutepunktidega maailmadena.

Võib arvata, et positiivne areng on jätkunud, mõlemale poolele on lisandunud kogemusi, teadmisi ja oskusi. Samas on põhjust uskuda, et pilt erinevates riigiasutustes, rääkimata kohalikest omavalitsustest (mille kaasamispraktikaid ei ole põhjalikumalt uuritud), on endiselt väga ebaühtlane. Hoiak ühiskonnas on kindlasti kaasamist ja osalemist tähtsustav, millele on kaasa aidanud ka mitmed viimastel aastatel suurt kõneainest pakkunud algatused nagu ACTA-protest, Rahvakogu, Arvamusfestival, Tartu kaasav eelarve jt.

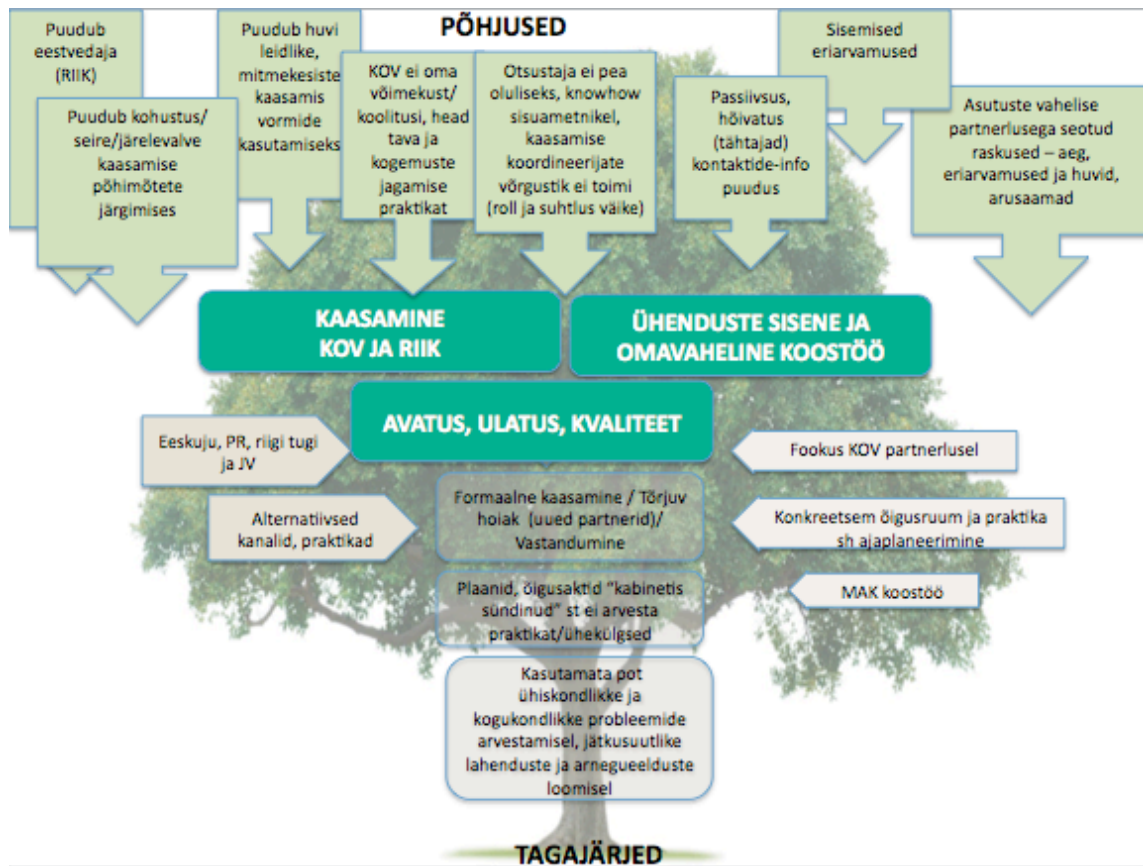
Samas näib hoolimata üldisest positiivsest arengust avalikkuses domineerivat skeptiline suhtumine ja vabaühendused ei usu, et nende arvamuste vastu tegelikult huvi tuntakse, eriti kui tegu pole suuremate ja juba harjumuspäraste partneritega. Kuigi kaasatakse rohkem, on see enamasti formaalne, liiga hiline; napib sisulist arutelu, avalik sektor ei mõista vabaühenduste olemust ja võimalusi; samas on ka vabaühendused ise nõrgad, killustunud, pidevas ajapuuduses. Lahendustena on nähtud tegevustoetusi, ootuspäraselt veel rohkem koolitusi ja nõustamist, aga ka muidu tihedamat näost-näku suhtlemist ja üksteise tundmaõppimist, tublimate kaasajate tunnustamist ning paindlikumaid kaasamisviise, seda nii info levitamisel kui ka arutelude pidamisel ja otsuste ühisel langetamisel.

Juurprobleemiks tundub olevat osapoolte erinev (ja pigem vähene) arusaam teise poole ülesannetest, vajadustest ja võimalustest, ning sellest tulenevalt ka erinevad ootused kaasamisele. Avaliku sektori poolne ootus näib olevat, et vabaühendused esitaksid selgeid, läbimõeldud ja n-ö suurt pilti (eelarvevõimalused, erinevad huvid jne) arvestavaid ettepanekuid siis, kui selleks on avaliku sektori tööprotsesside järgi õige aeg. Kaasamise edukust hinnatakse siis enamasti selle järgi, kui sujuvalt, probleemivabalt see läks. Vabaühendused ootavad aga pigem lihtsamaid osalemisvõimalusi, avatust ja valmidust nende murede ja ideede üle arutada, ametnike-poolset kaasamõtlust ja võimaluste otsimist; edukust näitab siin see, kas otsus sai niisugune, nagu ettepanekute tegijad soovisid.

Küsimused, millele võiks keskenduda:

1. Kas kesketel üle-eestilistel lahendustel on üldse mõtet? Või võtta suund rohkem konkreetsete partnerite ühiskoolitustele?
2. Mida teha kohalikul tasandil? Kuidas soodustada mitteformaalsemaid ja paindlikke kaasamislahendusi?
3. Kas osalised on üldse valmis oma harjumuspäraseid toimimisviise muutma ja nägema probleemi ka iseendas, mitte vaid teises pooles?

KODAR 2015-20 konsultatsioonid
Kaasamine ja osalus, sh poliitika kujundamises osalemine ja huvikaitse

?

**SINU KOLM IDEED, ET ARENDADA
KAASAMIST JA OSALUST**